

NAGLASAK KOD STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU

Ivešić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:295943>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

NAGLASAK KOD STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU

VALENTINA IVEŠIĆ

SPLIT, 2020.

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Fonetika i fonologija

NAGLASAK KOD STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU

Studentica:

Valentina Ivešić

Mentorica:

izv. prof. Anita Runjić-Stoilova, dr. sc.

Split, srpanj 2020.

Sadržaj

1. Uvod	4
2. O (standardnom) jeziku	5
3. Naglasak hrvatskoga standardnog jezika.....	6
4. Ortoepski problemi hrvatskoga standardnog jezika	8
4.1. Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi: složenice i određeni oblici riječi	9
4.2. Prijenos naglaska na prednaglasnicu	11
4.3. Neutralizacija kratkih naglasaka	12
4.4. Naglasak posuđenica	12
4.5. Zanaglasna dužina	13
5. Ciljevi i hipoteze	14
6. Metodologija istraživanja	15
7. Rezultati i rasprava	16
7.1. Nedvojbeni naglasak.....	16
7.2. Silazni naglasak na nepočetnom slogu riječi	16
7.3. Dublete	17
7.4. Složenice i akronimi	18
7.5. (Ne)prenošenje naglaska na prednaglasnicu	18
7.6. Odstupanja s obzirom na prebivalište i fakultet	19
8. Zaključak	20
9. Popis literature	21
Sažetak	23
Summary	24

1. Uvod

S jezičnom normom većina se govornika prvi put susreće tijekom obrazovanja koristeći različite normativne priručnike, iako su i mediji, javni istupi i pedagoška praksa prilike u kojima bi se morao ostvarivati općeobvezatni tip standardnog jezika (Vlašić-Duić i Pletikos Olof, 2018: 255). Iako su to modeli prema kojima govornici najčešće oblikuju svoje govorne i jezične kompetencije, različita istraživanja pokazala su da ni profesori, ni medijski govornici, ni govornici koji javno istupaju najčešće ni sami nisu usvojili naglasni sustav hrvatskog jezika, a rezultat toga je da se ortoepske vježbe i usmeno izražavanje najčešće zaobilaze tijekom obrazovanja (Vlašić-Duić i Pletikos Olof, 2018: 255). Toj činjenici u prilog ide i činjenica da suvremena propisana naglasna norma kakva se navodi u priručnicima nije ni usuglašena, ni jedinstvena, pa prema tome nije ni ovjerena u uporabi (Vlašić-Duić i Pletikos Olof, 2018: 255).

Ovaj rad bavi se upravo uporabom tj. izgovorom propisane ortoepske norme. Pod pretpostavkom da se na visokoškolskim ustanovama koristi standardni jezik, cilj je rada istražiti koliko studenti kao noviji (mlađi) govornici slijede propisanu normu hrvatskoga standardnog jezika, odnosno, u kolikoj su mjeri drugačije izgovorne varijante problematičnih ortoepskih područja od priručnicima propisanih rješenja.

2. O (standardnom) jeziku

U najširem značenju riječi jezik je sustav znakova, a u lingvistici se tom riječju obično predočava svaki sustav glasovnih znakova koji na apstraktnoj razini ujedinjuje sva konkretna individualna ostvarenja u predavanju i primanju obavijesti – ukupnost glasovnih znakova koja omogućuje sporazumijevanje pripadnika određene ljudske zajednice (Šojat, 1974: 103).

Standardni je jezik termin koji u lingvistici označava nadregionalni idiom koji je posebno odabran, normiran i kodificiran, autonoman, polifunkcionalan, elastično stabilan u vremenu i stabilan u prostoru, koji je sredstvo javne komunikacije svih društvenih slojeva u nekoj jezičnoj zajednici, koji je u odnosu na druge idiome prestižan, najprošireniji i najneutralniji, a kao sociolingvistička kategorija podložan utjecajima izvanjezičnih čimbenika – njegov nastanak uvjetovan je potrebom ujedinjenja komunikacijskog prostora zbog gospodarskih, vjerskih, političkih, kulturnih i drugih razloga.¹ Postoji mnogo teorija o tome razlikuje li se standardni jezik od književnog jezika, ali Katičić (2009: 51) navodi da se standardni jezik razvio iz književnog jezika i njega zadržao kao svoju izražajnu mogućnost, odnosno, standardni jezik i dalje je književni jezik, samo mnogo razvijeniji, ujednačeniji i opremljen leksikom, frazeologijom i sintaktičkim sklopovima koji omogućuju da se bez posebnog stvaralačkog napora govori o svemu o čemu se govori u krugu nadetničke i nadnacionalne civilizacije kojoj pripada zajednica koja se tim standardnim jezikom služi. Standardni jezik standardnim čini normiranost (određenost i uređenost), čvrsta orijentiranost stilistike uza svu veliku raznolikost spontanih poraba čije nositelje jednoznačno i obvezatno uklapa u jezični izraz šireg nadetničkog i nadnacionalnog civilizacijskog kruga kojem pripadaju. Tako je standardni jezik orijentiran ne samo prema unutra, nego uvijek i prema van – ne utemeljuje samo, nego i priključuje (Katičić, 2009: 52).

Osnovni je zadatak standardnog jezika da što više umanjí prostornu i vremensku raznolikost jezičnih oblika, a da bi ispunio takve zadatke, njegova norma mora biti relativno čvrsta, postojana. Pod normom se podrazumijeva uređivanje jezičnih osobina na različitim jezičnim razinama, odnosno, norma propisuje ostvarivanje tek nekih, određenih značajki jezika, a ne bilo

¹ Standardni jezik // Hrvatska enciklopedija (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57760>), pristupljeno 11.5.2020.

kojih mogućnosti unutar sustava tog koda. Jednom kad nauči pravila koja izražavaju sustav standardnog jezika (njegovu normu), on postaje poznat pripadniku jezika (Šojat, 1974: 105-106).

3. Naglasak hrvatskoga standardnog jezika

Upravo se naglasak nerijetko podastire kao dokaz neuspješnosti standardizacije jer se proučavanjem naglasaka otvara niz problema, koji se tiču suočavanja prozodijskih varijacija sa standardizacijom (kodifikacijom), te razlikovanja pisanog i govorenog standarda pri čemu se ortoepska norma opisuje kao varijabilna, podložna utjecaju regionalno i socijalno izdiferencirane jezične zajednice (Mićanović, 2004: 121-122). Pod prozodijom (grč. *prosodia* = naglasak, kvantiteta) se podrazumijeva dio znanosti o jeziku koji unutar fonologije istražuje prozodijske (naglasne) pojave u jednom jeziku (Barić i sur., 2005: 66), a pravogovor / ortoepija (grč. *orthos* = pravilan, *epos* = riječ) podrazumijeva skup pravila o izgovoru glasova koji predstavljaju foneme (Barić i sur., 2005: 65). Poznavanje obaju navedenih pojmova ključno je za nastavak bilo kakvog istraživanja o naglasku.

Iako je prozodija riječi hrvatskog standarda utemeljena na prozodiji novoštokavskih dijalekata u inventaru i distribuciji naglasaka, suvremeni hrvatski govorni standard (verificirani, prihvaćen izgovor) udaljio se od izvornog štokavskog dijalektalnog naglasnog sustava. Standard je nužno alokalan, neobilježen i nikome maternji, a obilježavaju ga i sociolingvističke karakteristike poželjnosti, prestiža i kultiviranosti (što ne može ni jedan organski idiom). Standardnost se ne ocjenjuje po priručnicima, nego po jezičnoj uporabi (Pletikos, 2008: 28).

Naglasak i zanaglasna dužina nazivaju se prozodijske (naglasne) jedinice / prozodemi. Naglasak se može definirati kao auditivna istaknutost (prozodijskim obilježjima: silinom, tonom i duljinom) jednog sloga u odnosu na druge u nizu slogova kojem pripada (Mandić, 2007: 78). Sličnu definiciju donosi i gramatika (Barić i sur., 2005: 66): „Istodobni ostvaraj siline, tona i trajanja zove se naglasak (akcent). Isticanje jednog sloga u riječi nad drugim silinom, tonom i

trajanjem zove se naglasak riječi.“ Ista gramatika (Barić i sur., 2005: 68) opisuje i normira naglasni sustav hrvatskog standardnog jezika kao četveronaglasni sa sljedećim inventarom (i njegovim oznakama):

á (dugouzlazni, uzlazni: *rúka*)

â (dugosilazni, silazni: *zlâto*)

à (kratkouzlazni, spori: *žèna*)

ä (kratkosilazni, brzi: *kùća*)

Prozodijska obilježja (silina, ton i duljina) u raznim omjerima zastupljena su u svim jezicima svijeta, a katkad se nazivaju i pozitivnim naglasnim postupcima (Mandić, 2007: 81). Temelje se na dvojčanim oprekama: silina / jačina / intenzitet na opreci naglašenost – nenaglašenost, kretanje tona / intonacija na opreci uzlaznost – silaznost i trajanje / kvantiteta na opreci dužina – kraćina (Barić i sur., 2005: 66). Naglasna obilježja relativna su – mogu se utvrditi samo ako je jedinca koja ih nosi (slog ili mora) dio niza. Izvan okoline oni gube smisao (Mandić, 2007: 92). Ovdje treba napomenuti da, iako iz definicije proizlazi da je nosilac naglasaka slog, to nije općeprihvaćen odgovor. Prema mnogim teorijama, naglasna istaknutost obuhvaća slog, dok prema drugima naglasna obilježja preuzima samo samoglasnik u slogu ili pak slogovna rima (Mandić, 2007: 83).

U hrvatskom standardu naglasak je relativno slobodan jer se može ostvariti u bilo kojem slogu osim u zadnjem a u različitim oblicima iste riječi može se pojaviti svaki od četiriju naglasaka. Ipak, postoje neka ograničenja u raspodjeli naglasaka:

1. Silazni se naglasci ostvaruju u pravilu u jednosložnim riječima ili u prvom slogu riječi.
2. Uzlazni se naglasci ostvaruju u pravilu u svakom slogu riječi osim u zadnjem ili u jednosložnim riječima.

Drugim riječima, jednosložne riječi u pravilu imaju silazne naglaske, a višesložne riječi na prvom slogu mogu imati i silazne i uzlazne naglaske dok na ostalim slogovima u pravilu stoje uzlazni

naglasci (osim na zadnjem slogu na kojem ne bi trebao stajati naglasak) (Barić i sur., 2005: 68-69).

4. Ortoepski problemi hrvatskoga standardnog jezika

Specifičnost hrvatske jezične / govorne prakse dijelom se ogleda i u činjenici da se govornici ne pridržavaju preskriptivne akcentuacije ni onda kad to od njih iziskuje socijalna uloga u kojoj se nalaze, npr. radijski ili televizijski čitač vijesti. Naime, govoreni standardni jezik vrijedi za formalne situacije u kojima se govori prema kodificiranim propisima, a prednost standardnog izgovora prepoznaje se u njegovoj nadregionalnosti, u tome da on ne pruža informaciju o tome odakle govornik dolazi (Mićanović, 2004: 124). Kako navodi Mićanović (2004: 126), do konflikta standard – nestandard dolazi kada se nekodificirane oblike želi promovirati u standardne. Težište nije u osporavanju govornikove komunikacijske kompetencije u smislu da se govorniku prigovara da nije sposoban razlikovati standardne od nestandardnih oblika nego je problem prije svega u tome da govornik svjesno ne želi poštovati kodificiranu normu i u situacijama koje iziskuju upotrebu standarda upotrebljava nekodificirane oblike kao da su (ili bi to trebali postati) neutralni i općeprihvaćeni. Potraga za razlozima nepoštivanja kodificirane norme vodi (tj. vraća) na pitanje sustava vrijednosti pojedinca jer on ima ključnu ulogu u identifikaciji pojedinca sa standardnim varijetom i u oblikovanju stavova u vezi s prihvatanjem ili odbijanjem standardnog registra (Mićanović, 2004: 126).

Među glavne probleme suvremene hrvatske akcentuacije mogu se svrstati zanaglasna dužina, silazni naglasci na nepočetnim slogovima, tendencija neutralizacije kratkouzlaznog i kratkosilaznog naglasaka prema kratkosilaznom, naglasak posuđenica, prenošenje naglasaka na prednaglasnicu (Pletikos, 2008: 31-32)... Izgovorna realizacija takvih primjera tema je ovog rada.

4.1. Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi: složenice i određeni oblici riječi

Opće je pravilo da silazni naglasci ne mogu stajati na nepočetnim slogovima riječi. Još u 15. stoljeću kratkosilazni i dugosilazni naglasak, koji su jedini preostali pošto se akut metatonirao i izjednačio s dugosilaznim, počeli su se premještati za jedan slog naprijed i pri tome metatonirati u uzlazne naglaske: u kratkouzlazni ako je slog ispred i prije bio kratak ili u dugouzlazni ako je taj slog prije bio dug (Škarić, 1987: 140). Prijelazom silaznih u uzlazne pomicanjem za jedan slog naprijed preostali su silazni naglasci samo tamo gdje pomicanje nije bilo moguće, a to je na početnim slogovima. Iz štokavskih govora, gdje to pravilo sustavno djeluje, ono je ugrađeno i u naš standard, ali ne sasvim odlučno (Škarić, 1987: 141).

Od pravila da je naglasna riječ sa silaznim naglascima na nepočetnim slogovima nemoguća prvo su se izuzeli sklopovi prednaglasnica s akcentogenim riječima od više od dvaju slogova (npr. kod *učenica*, u *něpovrat*), a naglašavanje s preskakivanjem je tek dopuštena stilska mogućnost (Škarić, 1987: 141). Silazni naglasci na nepočetnim slogovima prihvatljivi su i u samostalnim riječima. Tri su skupine takvih riječi: stilističke riječi (markirane riječi i usklici), složenice (prave složenice, superlativi pridjeva i priloga te skraćeni) i riječi u oblicima koje obilježava silazni naglasak (vokativ, genitiv množine i prezent) (Škarić, 1987: 143). Ponašanje naglasaka u prvoj skupini nije bitno jer markirane riječi (npr. *zafrkànt*) takvima se i smatraju jer nisu slične standardu, a usklici (npr. *ahà*) zapravo i ne pripadaju jeziku (Škarić, 1987: 143).

Kod složenica je situacija pomalo drugačija. Ako drugi dio složenice kao samostalna riječ ima silazan naglasak na prvom slogu takve se složenice mogu izgovoriti i kao polusloženice, tj. s dva naglasaka (npr. *svjětломòdar*, *nâjbòlji*), ali kada se ostvaruju kao prave složenice, imaju samo jedan naglasak i to na svom drugom dijelu (npr. *svjetlomòdar*, *najbòlji*) (Škarić, 1987: 143). Prestrojavanje dvonaglasnih jedinica složenica u jednonaglasne cjeline pod djelovanjem je dviju podjednako jakih sila. Prva je pravilo da silazni naglasci ne mogu biti na nepočetnim slogovima riječi, a nikakvog naglasaka nema na posljednjem slogu. Pod djelovanjem te sile prvi se naglasak složenica gubi, a drugi, ako je silazan pomiče se za jedan slog naprijed i postaje kratkouzlazni (npr. *brodòvlasnik*, *Jugòslavija*), ili neoslabljeno prelazi na prvi slog (npr. *òčigledan*), ili se silazni naglasak s drugog dijela složenice metatonira u uzlazan (npr. *poljoprìvreda*). Druga se sila očituje kao težnja zadržavanja istog naglasaka na istom slogu što poprima goleme razmjere u

nepreskakivanju silaznog naglasaka na prislonjenice (Škarić, 1987: 144). Što se skraćena tiče, važno je utvrditi da se veliki broj skraćena, i to onih koje se izgovaraju imenovanjem slova, izgovara sa silaznim naglascima na posljednjem slogu (npr. *esadê, esesesër*). I moguće tvorenice od takvih složenica imale bi silazne naglaske na nepočetnom slogu (npr. *esadëov*). Skraćena koje se ne izgovaraju imenovanjem slova slijede glavna pravila našeg naglašavanja (npr. *jázu*) (Škarić, 1987: 146).

Kad se govori o pravilu neprihvatanja silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima treba ispitati i oblike koji metatoniraju uzlazne naglaske u silazne, a to su vokativ jednine, genitiv množine i prezent (Škarić, 1987: 146). Vokativ imenica redovno metatonira uzlazne naglaske iz nominativa u silazne (npr. *žèna – žèno, báka – bâko*). Ako su uzlazni naglasci u nominativu na nepočetnom predzadnjem slogu (npr. *bjegúnac, gospòdār*), vokativni bi naglasak mogao biti četverolik: kao u nominativu (npr. *bjegúnče, gospòdāru*), mogao bi metatonirati u silazan zadržavajući mjesto iz nominativa (npr. *bjegúnče, gospòdaru*) ili iz genitiva, metatonički bi silazni naglasak mogao oslabljeno preskočiti za jedan slog naprijed (npr. *bjègūnče, gòspodāru*) ili bi mogao recesirati u čelni, brzi naglasak (npr. *bjègunče, gòspodāru*) (Škarić, 1987: 146). Četvrta se mogućnost smatra klasičnom normom, ali se, osobito složenice, u vokativu normalno govore sa silaznim naglaskom na predzadnjem slogu (npr. *lokomotívo, poljodjêlče*) (Škarić, 1987: 147).

O naglascima koji se javljaju u genitivu množine pisao je Škarić (1987: 148). Imenice koje u nominativu imaju uzlazni naglasak na predzadnjem slogu u genitivu množine s nepostojanim a metatoniraju taj naglasak u silazan nakon kojega slijede još dva duga sloga, pa je takvo pravilo uspostavljeno i za standardni izgovor (npr. *súdac – súdācā, písno – pîsama*). Riječi koje u nominativu množine imaju kratkouzlazni na trećem slogu od kraja, u genitivu množine mijenjaju ga u kratkosilazan (npr. *bâtine – bātīna, búbrezi – búbřēga*). Ako ima još slogova ispred nominativnog uzlaznog (npr. *palačínka*), tri su moguća načina naglašavanja genitiva množine: zadržan uzlazni naglasak (*palačínaka*), prebačen naglasak za slog naprijed i promijenjen u kratkouzlazni (*palàčīnākā*) što klasična norma i priznaje, sustavna silaznost koja se protivi pravilu o neprihvatljivosti silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima (*palačínaka*), ali se ipak najčešće ostvaruje u govoru (Škarić, 1987: 148).

Neki glagoli infinitivan uzlazni naglasak mijenjaju u prezentu u silazan (*pítati – pítam*). Ako ispred uzlaznog naglasaka u infinitivu postoji još koji slog, u prezentu je moguće da se ostvari

silazan naglasak na nepočetnom slogu (*kokodâčēm*), ali norma propisuje uzlazni (*kokòdāčēm*) (Škarić, 1987: 150).

4.2. Prijenos naglasaka na prednaglasnicu

Usko vezano uz pravilo nemogućnosti postojanja silaznih naglasaka na nepočetim slogovima riječi je i pravilo prijenosa naglasaka na prednaglasnicu. Naglasna riječ često prelazi okvir pisane riječi jer postoje nenaglasnice (prednaglasnice i zanaglasnice). Prednaglasnica može biti nosilac siline kad je integrirana u naglasnu jedinicu kojom upravlja susjedna riječ (Delaš, 2003: 21). S naglasnice naglasak se prenosi na prednaglasnicu samo u obliku kratkog naglasaka (Delaš, 2003: 22). U suvremenom standardnom govoru pomicanje naglasaka na prednaglasnicu s imenica, pridjeva, brojeva, veznika i priloga čini se vrlo rijetko, i to uglavnom u nekim sklopovima koji su već dobili oblik stalnih izričaja (npr. *ù rûke, nà glāvu, kòd kućē, nà strānu*). Ozakonjenje potpune negacije pomicanja naglasaka na prednaglasnicu nije moguće zbog postojanja izgovorne cjeline koju čine prijedlog i enklitički oblik zamjenice (npr. *nà me, ùzā se*) ili prijedlog i *mnôm* (npr. *sā mnôm, prēda mnôm*). Zbog učestalosti upotrebe takvo je pomicanje održivo u dvosložnoj ili trosložnoj izgovornoj cjelini koju čine jednosložni prijedlog i naglašeni oblik lične zamjenice (npr. *nà mene, zà sebe, iz njē*; ali *ìšpod njē, pòkraj njîh, mēđu nāma*) ili niječna četica ne i neprefigirani glagol (npr. *nē rādîm, nē plačēm*). Ostala prenošenja naglasaka na prednaglasnicu treba usmjeriti prema pjesničkim, glumačkim, stilističkim potrebama (Delaš, 2003: 29-30).

Rezultati istraživanja Gordane Varošane Škarić (2003: 473) pokazali su da u hrvatskom prihvaćenom izgovoru nije poželjno prelaženje silaznih naglasaka na prednaglasnicu, i to respektivno prelaženje na prijedloge *preko, između, pokraj, bez, na, za, od, do, iz, u, oko*; prelaženje s jednosložnih zamjenica (*ì jā, ì sām, ù svōj*) i jednosložnih imenica (*ù grād*) te kod prezenta (*dà vidîm*) (Varošane Škarić, 2003: 473). Poželjno je prelaženje na prefiks unutar riječi (npr. *zàpāmtiti, ràsplakati*), prelaženje s jednosložnih zamjenica (npr. *prēda mnôm*) i prelaženje u čestim negacijama (npr. *nē znām, nē vjerujem*) (Varošane Škarić, 2003: 486).

Uz pomjeranje naglasaka ulijevo vezana je i pojava hiperkorekcije. Hiperkorektnost je pomicanje naglasaka sasvim ulijevo, na prvi slog, u primjerima u kojima nema razloga za prijenos

jer se radi o uzlaznim naglascima na središnjem slogu. Do prebacivanja dolazi zbog uvjerenja da je vlastiti nespontani izraz pogrešan (Runjić-Stoilova i Bartulović, 2009: 162). Hiperkorektnost uglavnom se javlja u glagolskim oblicima i to najčešće u infinitivu kao analogija prema nekom drugom glagolskom obliku (npr. *zadržāti* umj. *zadržati* prema obliku glagolskog pridjeva radnog *zadržāo*). Česta je i analogija prema prezentu (npr. *učitāvati* umj. *učitavati* prema *učitāvām*) (Čolak, 2013: 69).

4.3. Neutralizacija kratkih naglasaka

Neka istraživanja hrvatskog standarda pokazala su da postoji neutralizacija kratkosilaznog i kratkouzlaznog naglasaka u izgovoru jer dio govornog kolektiva u sustavu nema nenaglašene duljine i opreke po tonu kod kratkih slogova (Varošaneć-Škarić i Škavić 2001: 89). U nekim priručnicima javljaju se dublete – riječi koje na istom mjestu mogu imati kratkosilazni ili kratkouzlazni naglasak. U praktičnom radu koje su provele Varošaneć-Škarić i Škavić (2001: 89) redovito je dolazilo do neutralizacije kratkouzlaznog i kratkosilaznog u korist kratkosilaznog naglasaka prema čemu su zaključile da su dublete zapravo opterećenje kodifikacijskom sustavu. Mate Kapović se ne slaže s ovakvim stavom i ističe da je hrvatski naglasni sustav, temeljen na novoštokavskim govorima, četveronaglasni i u stvarnosti nigdje ne pokazuje naznaku pojednostavljivanja u tronaglasni (bez `) (Kapović, 2010: 49).

4.4. Naglasak posuđenica

Sloj posuđenica razvučen je od neprilagođenih tuđica sve do usvojenica koje su u svemu, osim podrijetlom, kao autohtone riječi (Škarić, 1996: 129). Škarić (1996: 130) navodi da je jezično-politička odluka treba li naglasno normiranje označiti posuđenici takav status, ali njihovo je stajalište da posuđenice ne bi trebale postati usvojenice, ali bi izgovorno i prozodijski trebale biti lake. Opće je pravilo da se tuđice prihvaćaju kroz tzv. fonološku rešetku što znači da se nepoznati elementi zamjenjuju najslbličnijima u jeziku koji prihvaća. Problemi nastaju kad je izvornom jeziku

istaknut nepočetni slog jer se u hrvatskom standardu u načelu silazni naglasci ne nalaze na nepočetim slogovima, a niti jedan na posljednjem. Tada postoje četiri mogućnosti:

1. da se naglasak prebaci na prethodni slog za pola sloga naprijed i tu bude nizak, uzlazni
2. da se naglasak prebaci na početak riječi i tu bude brzi, čelni
3. da ostane na izvornom slogu (ako to nije posljednji) i da metatonira u uzlazni
4. da ostane na izvornom slogu kao silazni (Škarić, 1996: 131).

4.5. Zanaglasna dužina

Pravila pojave zanaglasne dužine i njezine važnosti kao prozodijske jedinice donosi gramatika (Barić i sur., 2005: 69) u kojoj se navodi da se zanaglasna dužina veže uz naglasak ispred sebe zbog toga što ne može biti jedina prozodijska jedinica u riječi. Zanaglasna dužina pripada ili osnovi riječi ili obličnim i tvorbenim nastavcima. Kad pripada osnovi riječi ostvaruje se u riječima naglasnog tipa *kàpūt*, *šèšīr*, *sutrādān*, ispred suglasničkog skupa koji počinje sonantom, ako iza njega ne slijedi dugi slog (npr. *lākōmac – lākōmca*) i u izgovornoj cjelini na mjestu pomaknutog naglasaka iz dugog sloga na prednaglasnicu (npr. *grād – ù grād*). Dugi su oblični nastavci: u pojedinim padežima imenica, u određenom vidu pridjeva sva tri roda, u komparativu i superlativu, u pojedinim padežima neodređenog vida pridjeva, u pojedinim glagolskim oblicima. Dugi su tvorbeni nastavci: imenički (*-ač*, *-ad*, *-ak*), pridjevski (*-inji*, *-ji*, *-ni*, *-nji*), priložni (*-(ač)ke*, *-(i)ce*) (Barić i sur., 2005: 70). Zanaglasna duljina nestaje u suvremenom govoru gdje je izjednačena sa zanaglasnom kraćinom, a jedino se u dalmatinskom štokavskom izgovoru čuva i ostvaruje onako kako nalaže standardni naglasni sustav (Pletikos, 2008: 179).

5. Ciljevi i hipoteze

U prethodnim poglavljima opisana su neka od problematičnijih mjesta ortoepske norme hrvatskog standardnog jezika i varijante koje se mogu pronaći kao izgovorna rješenja na tim mjestima. Kad se govori o skupinama koje su svakodnevno izložene utjecaju standarda, i koje bi se njime trebale služiti, svakako bi studenti morali biti jedna od njih. Pod pretpostavkom da se profesori na visokoškolskim ustanovama koriste standardom pa studenti osim na predavanjima standard nalaze i u ispitnoj literaturi, neki studenti standardu su izloženi i zbog prirode studija (npr. studenti kroatistike), zbog javnih nastupa (npr. obrana seminarskih, završnih i diplomskih radova) ili izvannastavnih aktivnosti (npr. debate i sl.)... Osim toga, zbog mlađe životne dobi i fakultetskih potreba, većina studenata pod utjecajem je različitih medija i društvenih mreža gdje bi standard također, barem trebao zauzimati važnu ulogu.

Vodeći se takvim razmišljanjem, cilj je ovoga rada provjeriti koliko se kod studenata Sveučilišta u Splitu na ortoepski problematičnim mjestima javljaju rješenja koja su propisana normativnim priručnicima hrvatskoga standardnog jezika, a u kolikoj se mjeri javljaju neka druga rješenja i koja su to. Pretpostavka je da će studenti koristiti četveronaglasni sustav. Kod posuđenica bi se, pod utjecajem stranih jezika, i to posebno engleskog, mogao pojaviti silazni naglasak u sredini višesložne riječi ili naglasak na zadnjem slogu, što nije propisano standardom, ali pojedini priručnici ipak navode kao mogućnost zbog česte uporabe. Kod složenica bi se mogli pojaviti naglasci na svakoj sastavnici složenice. Prijenos naglaska na prednaglasnicu u većoj mjeri dogodit će se u glagolskim i zamjeničkim primjerima za razliku od ostalih vrsta riječi. Studenti koji, osim što studiraju u Splitu, tamo i žive, mogli bi, pod utjecajem urbanog središta, imati ista rješenja koja se razlikuju od onih standardom propisanih. I na kraju, studenti kroatistike mogli bi imati najmanji broj grešaka zbog prirode fakulteta koji studiraju.

6. Metodologija istraživanja

Kratko istraživanje provedeno je tijekom lipnja 2020. godine. Ispitni materijal sastojao se od ukupno 66 riječi podijeljenih u pet kategorija. Svaka kategorija predstavlja primjere jednog problematičnog područja ortoepske norme hrvatskoga standardnog jezika. U prvoj kategoriji tako se našlo ukupno 20 riječi koje nedvojbeno imaju dugouzlazni, dugosilazni, kratkouzlazni ili kratkosilazni naglasak kako bi se provjerilo kojem su naglasnom sustavu ispitanici najbliži. U drugoj kategoriji našlo se ukupno 16 višesložnih riječi u kojima je, zbog toga što su to većinom posuđenice, moguća pojava dugosilaznog i kratkosilaznog naglasaka na nepočetnom slogu riječi što se protivi pravilima hrvatskog jezika. U trećoj skupini našlo se 10 riječi kojima norma propisuje jedan naglasak, ali su mogući i drugačiji naglasci na drugačijem mjestu u riječi, a skupina je za cilj imala provjeriti koliko su česta različita rješenja iste riječi. U četvrtoj skupini našlo se 8 složenica i 2 akronima kako bi se provjerilo na kojem dijelu riječi se nalazi naglasak i razlikuju li se ta govorna rješenja od onih normom propisanih. U petoj, posljednjoj, skupini našlo se 10 primjera koji su za cilj imali provjeriti koliko studenata bi prebacilo naglasak na prednaglasnicu i s koje vrste riječi najčešće. Primjeri su preuzeti ili izravno iz literature navedene u trećem i četvrtom poglavlju rada, ili su na osnovi te literature osmišljeni. U ispitnom su materijalu riječi bile izmiješane radi lakšeg utvrđivanja stvarnog stanja u govoru.

Anamneza ispitanika sastojala se od fakulteta na kojem studiraju, njihovih prebivališta i podrijetla njihovih roditelja kako bi bilo moguće na kraju napraviti statistiku. Istraživanje je provedeno na način da su zainteresirani ispitanici putem društvenih mreža snimali kao glasovni zapis zadani ispitni materijal koji se onda analizirao, a čiji se rezultati nalaze u sljedećim poglavljima ovog rada. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 55 ispitanika, od čega 44 studentice i 11 studenata. Ta neravnomjernost proizlazi iz činjenice da većina ispitanika studira fakultet koji pripada društveno-humanističkom polju gdje je i u praksi veći broj žena nego muškaraca. Svi ispitanici su na početku dobili smjernice da zadane riječi izgovore na njima uobičajen način, da između riječi naprave stanke i da izolirane riječi izgovore sa silaznom intonacijom.

7. Rezultati i rasprava

U sljedećim potpoglavljima nalaze se rezultati provedenog istraživanja raspoređeni po skupinama navedenim u prethodnom poglavlju.

7.1. Nedvojbena naglasak

U prvoj skupini zadane su bile riječi koje nedvojbena imaju dugouzlazni (*rúka, obítelj, literatúra, zíma, zákon*), dugosilazni (*rijêč, rôg, lijêp, súnce, mrâk*), kratkouzlazni (*nòsiti, čòvjek, sèstra, vòda, krèvet*) ili kratkosilazni (*djèlo, kiša, krùna, djètelina, břdo*) naglasak. U samo nekoliko primjera došlo je do rješenja gdje je dugosilazni postao kratkosilazni (*ròg*) ili gdje je kratkouzlazni postao dugouzlazni (*čòvjek*), ali generalno se pokazalo da čak 98% ispitanika koristi četveronaglasni sustav.

7.2. Silazni naglasak na nepočetnom slogu riječi

U drugoj skupini zadane su bile višesložne riječi: *pòèzija, asìstent, màtèrija, dijàlekt, kòlègij, pòstotak, dijagnostičrān, reālist, simbolizīrā, pròces, invèstītor, lavàbō, kompozīcija, kòmpleks, kolòkvij, specīfīčan, kategòrija*. U zadanim je riječima, unatoč tome što se to protivi pravilima hrvatskog standardnog jezika, moguća pojava dugosilaznog ili kratkosilaznog naglaska na nepočetnom slogu riječi (npr. umjesto *asistent* izgovara se *asistènt*). Za razliku od prve skupine, u ovoj skupini i došlo je do značajnijih odstupanja od propisanih rješenja.

Najviše odstupanja zabilježeno je u primjeru *invèstītor* gdje je takav izgovor zabilježen samo u 2% slučajeva, dok je u ostalih 98% slučajeva zabilježen dugosilazni u sredini riječi (*investītor*) i u primjeru *asistent* gdje je odstupanje zabilježeno također u 98% slučajeva, od čega 67% u vidu kratkosilaznog (*asistènt*), a 31% u vidu dugosilaznog (*asistènt*) naglaska na posljednjem slogu riječi. Slijedi primjer *lavàbō* u kojem je u čak 96% slučajeva zabilježen dugosilazni na kraju riječi (*lavabô*). U primjeru *dijàlekt* u 84% slučajeva zabilježeno je odstupanje,

od čega u 62% slučajeva kratkosilazni na posljednjem slogu (*dijalèkt*), a u preostala 22% pojavila se varijanta s dugouzlaznim naglaskom na početnom slogu (*dijalekt*). Velik broj odstupanja zabilježen je i u primjeru *kolòkvīj* gdje od ukupno 80% odstupanja 53% čine ona s dugosilaznim naglaskom u sredini riječi (*kolòkvīj*), a preostalih 27% opet čini varijanta s dugouzlaznim naglaskom na početnom slogu (*kòlokvīj*). Nešto manji broj odstupanja imaju primjer *kòlègij* gdje se dugosilazni u sredini (*kolègij*) pojavio u 70% slučajeva i primjer *reàlist* gdje je kratkosilazni na zadnjem slogu (*realìst*) zabilježen u 67% slučajeva.

Najtočniji izgovor zabilježen je kod primjera *kòmpleks* gdje su svi ispitanici izgovorili zabilježeni kratkouzlazni. Potom slijedi primjer *simbolizīrā* gdje je u samo 2% slučajeva zabilježen nepravilni dugosilazni u sredini riječi (*simbolizīra*). U primjerima *pòèzija*, *màtèrija* i *pòstotak* odstupanja u vidu silaznih naglasaka na nepočetnom slogu (*poèzija*, *matèrija* i *postòtak*) javila su se u samo 4% slučajeva. Slijede primjeri *dijagnostìcīrān* gdje je kratkosilazni u sredini (*dijagnostìcīran*) zabilježen samo u 7% slučajeva i *pròces* kod kojeg je ukupno zabilježeno 8% odstupanja od čega 6% u vidu dugouzlaznog naglasaka na početnom slogu (*pròces*) i 2% u vidu kratkosilaznog naglasaka na posljednjem slogu (*procès*). U primjeru *katègòrija* dugosilazni u sredini riječi (*katègòrija*) zabilježen je u 11% slučajeva, a u primjeru *kompozícija* u 18% slučajeva (*kompozícija*).

7.3. Dublete

U trećoj su skupini zadane bile riječi: *plòdotvōran*, *dòmovina*, *katègòrija*, *morfòloškī*, *monòlog*, *polìgōn*, *katàlog*, *rùkovānje*, *daròvati*, *èksperimentālan*, *specìfīčan*. U primjerima *plòdotvōran* i *rùkovānje* svi su ispitanici izgovorili zabilježene kratkosilazne naglaske. Male varijacije pojavile su se u primjeru *specìfīčan* gdje je 6% ispitanika izgovorilo dugouzlazni na prvom slogu (*spècìfīčan*), a nešto veći postotak od 18% ima primjer *daròvati* također s dugouzlaznim na prvom slogu (*dàrovati*). Kolebanja su se pojavila s primjerom *èksperimentālan* gdje se u čak 47% slučajeva pojavilo rješenje s dugouzlaznim u sredini riječi (*eksperimèntalan*).

Najveći broj odstupanja zabilježen je u primjeru *morfòloškī* gdje je u čak 93% slučajeva zabilježen kratkouzlazni na prvom slogu (*mòrfološki*). Kratkouzlazni koji je, umjesto u sredini

riječi, na početnom slogu zabilježen je i u primjerima *monòlog* (*mònolog*) u 87% slučajeva, *katàlog* (*kàtalog*) u 80% slučajeva i *polìgōn* (*pòligōn*) u 78% slučajeva. U primjeru *dòmovina* zabilježeno je suprotno – umjesto na prvom slogu, kratkouzlazni se pojavljuje u sredini riječi (*domòvina*) i to u 76% slučajeva.

7.4. Složenice i akronimi

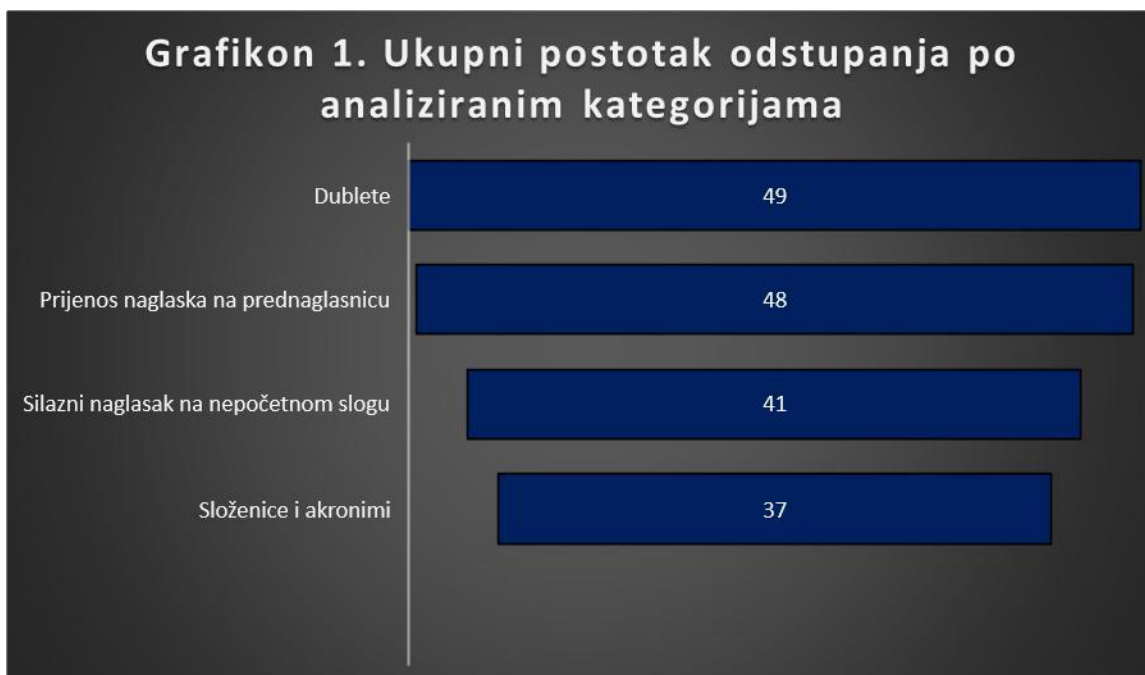
U četvrtoj su skupini zadane bile složenice: *bròdovlāsniĳk*, *poljoprìvreda*, *nâjbolji*, *svijetloplav*, *òĉiglèdan*, *prèdbrāĉnī*, *prèdznāk*, *bèznaĉājan* i akronimi: *HDZ* i *SAD*. S primjerima *prèdznāk* i *bèznaĉājan* kolebanja nije bilo. Svi ispitanici izgovorili su kratkosilazni na prvom slogu kako je i zabilježeno. Najmanje odstupanja bilo je u primjeru *poljoprìvreda* gdje je dugosilazni na drugom dijelu složenice (*poljoprìvreda*) zabilježen samo u 6% slučajeva i u primjeru *nâjbolji* gdje se takvo rješenje pojavilo u 93% slučajeva. U primjeru *prèdbrāĉnī* dugosilazni na drugom dijelu složenice (*predbrāĉni*) pojavio se u 13% slučajeva, a i u primjeru *òĉiglèdan* naglasak se u 24% slučajeva našao na drugom dijelu složenice (*òĉiglèdan*). U primjeru *svijetloplav* složenica je imala naglasak na obje svoje sastavnice – na drugoj redovito dugosilazni, a na prvoj dugouzlazni (*svijètloplāv*) u 80% slučajeva i kratkouzlazni (*svijètloplāv*) u 20% slučajeva. Najviše odstupanja zabilježeno je kod primjera *bròdovlāsniĳk* gdje je kod čak 98% ispitanika zabilježen dugosilazni na drugom dijelu složenice (*brodovlāsniĳk*). Oba akronima svi ispitanici su izgovorili s dugosilaznim na zadnjem slogu (*hadezē* i *esadē*).

7.5. (Ne)prenošenje naglaska na prednaglasnicu

U posljednjoj, petoj skupini, provjeralo se postoji li u izgovoru prijenos naglaska na prednaglasnicu. Zadani su bili glagolski (*ne plaĉem*, *ne znam*), zamjenički (*sa mnom*, *ispod nje*, *preko njega*, *preda mnom*), imeniĉki (*u grad*, *uz obalu*, *kroz mrak*) i pridjevski (*od najboljeg*) primjeri. Prijenos je u velikoj mjeri zabilježen u primjerima *sā mnōm* (100%), *prèda mnōm* (98%), *nè plaĉem* (96%), *nè znām* (96%) i *ù grād* (74%), a neprenošenje je češće zabilježeno u primjerima *uz òbalu* (94%), *od nâjboljeg* (94%), *ìspod njē* (94%), *prèko njēga* (93%) i *kröz mrāk* (69%).

7.6. Odstupanja s obzirom na prebivalište i fakultet

Na to kako mi govorimo može utjecati i govor ljudi gradskog središta u kojem se nalazimo. Najbolji primjer za to možda je činjenica da se primjer asistent pojavio s dugosilaznim naglaskom na posljednjem slogu (*asistênt*) mahom kod ispitanika koji su podrijetlom iz Sinja i okolice dok je kod drugih ispitanika isti primjer zabilježen s kratkosilaznim naglaskom, ali također na posljednjem slogu (*asistěnt*). Takvi primjeri, tj. riječi sa silaznim naglaskom na nepočetnom slogu mogu se prihvatiti i kao naglasne dublete ili čak triplete i često su i običnije nego riječi s naglasnim svojstvima koja su u skladu sa sustavnom naglasnom normom (Barić i sur., 2005: 70). Upravo to je razlog zašto se i kod studenata koji poznaju ortoepska pravila hrvatskog standardnog jezika (npr. studenata kroatistike) u „svakodnevnom“ govoru češće pojavljuju rješenja koja su u teoriji nepravilna i nisu u duhu hrvatskog jezika, ali u praksi ne zvuče nepravilno i zato i jesu jako česta.

Slika 1. Grafikon koji prikazuje ukupni postotak odstupanja po analiziranim kategorijama

8. Zaključak

Činjenica jest da se, i to ne samo u današnje vrijeme, po načinu govora moglo procijeniti odakle netko dolazi. Takav je slučaj i s Republikom Hrvatskom gdje se u tri najveća urbana središta (Zagreb, Split, Rijeka) govori na tri potpuno različita načina te to uvelike ovisi o tome koliko je osoba spremna prikloniti se standardu. Mićanović (2004: 127) navodi da najbolje izgovara onaj po čijem je načinu izgovora najteže prepoznati iz koje pokrajine potječe tj. onaj koji u svom izgovoru najmanje pokazuje lokalne značajke. Još nadodaje da je žuđeno stanje neutralnosti kodificirane prozodije hrvatskog standarda obilježeno supostojanjem triju narječja i različitih regionalnih urbanih središta zbog čega u stvarnosti ni standard nije posve neutralan.

Osim izgovornih varijanti riječi koje spadaju u problematična područja ortoepske norme tijekom provođenja istraživanja moglo se zaključiti i da se ispitanici često boje da će pogriješiti pa zastanu prije određenih riječi, daju dvije izgovorne mogućnosti ili daju rješenje koje inače u govoru ne bi nikad upotrijebili. To je bilo posebno vidljivo u kategoriji s prebacivanjem naglaska na prednaglasicu i to kod ispitanika koji su se silom trudili razdvojiti riječi za koje je toliko uobičajeno da se izgovaraju zajedno (npr. *u grad* ili još više *ne znam*). To bi se možda moglo protumačiti idejom da se standard smatra poželjnijim oblikom komunikacije jer ispitanici razmišljaju na koji će način izgovoriti zadane riječi u želji da to bude točno.

Na kraju, kroz ovaj rad, i to posebno kroz primjere druge i treće skupine gdje su bili zadani primjeri u kojima je moguća pojava silaznog naglaska na nepočetnom slogu riječi i dublete, lako je uočljivo da su u nekim područjima uzus i ortoepska norma u raskoraku. Naravno, prije konačnog suda treba uzeti u obzir promjenjivost jezika i činjenicu da se jezik zapravo jako brzo mijenja, ali i da govornici često (namjerno) koriste različite izgovorne varijante određenih riječi pod utjecajem mjesta odakle dolaze, stranih jezika, tehnologije... Ta odstupanja s jezične strane mogla bi se objasniti neusustavljenošću naglasne norme, težnjom za pojednostavljenjem složenog naglasnog sustava, ali i malom funkcionalnom razlikovnošću naglasaka (Runjić-Stoilova i Bartulović, 2009: 166).

9. Popis literature

- Barić, E. i sur.. 2005. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Čolak, M. 2013. „Izgovorna stvarnost glagola u hrvatskome standardnom jeziku“. U Krešimir Bobaš (ur.), *Jučer, danas, sutra: slavistika* (str. 65–72). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Delaš, H. 2003. „Naglasak na proklitici“. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 29, 21–31.
- Kapović, M. 2010. „O tobožnjoj neutralizaciji kratkih naglasaka u hrvatskom“. *Croatica et Slavica Iadertina*, 6, 47–54.
- Katičić, R. 2009. „O standardnom i književnom jeziku“. *Jezik*, 56/2, 50–53.
- Mandić, D. 2007. „Naglasak“. *Fluminensia*, 19/1, 77–94.
- Mićanović, K. 2004. „Hrvatski s naglaskom“. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 30, 121–130.
- Pletikos, E. 2008. *Akustički opis hrvatske prozodije riječi (prozodija riječi u suvremenom općem naddijalektalnom govoru)*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Runjić-Stoilova, A. i Bartulović, I. 2009. „Odstupanja od standardnog naglasnog sustava u govoru profesionalnih govornika na HTV-u“. U *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu* (str. 153–168). Split: Filozofski fakultet.
- Standardni jezik // *Hrvatska enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57760>, pristupljeno 11.5.2020.)
- Škarić, I. sur.. 1987. „Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi“. *Govor*, 4/2, 139–152.
- Škarić, I. i sur.. 1996. „Kako se naglašavaju posuđenice“. *Jezik*, 43, 129–138.
- Šojat, A. 1974. „Standardni jezik i standardne riječi“. *Jezik*, 22/4, 103–111.

Varošaneć Škarić, G. 2003. „Prenošenje silaznih naglasaka na proklitiku u općem prihvaćenom hrvatskom izgovoru“. *Govor*, 20/1-2, 469–489.

Varošaneć Škarić, G. i Škavić, Đ. 2001. „Neutralizacija kratkouzlaznoga i kratkosilaznoga naglasaka u suvremenom hrvatskom prihvaćenom izgovoru“. *Govor*, 18/2, 87–104.

Vlašić-Duić, J. i Pletikos Olof, E. 2018. „Naglasci u govoru hrvatskih jezikoslovaca“. U Snežana Gudurić, Biljana Radić-Bojanić (ur.), *Jezici i kulture u vremenu i prostoru* (str. 255–265). Novi Sad: Filozofski fakultet.

Naglasak kod studenata Sveučilišta u Splitu

Sažetak

Ortoepska norma smatra se jednim od slabijih mjesta hrvatskog standardnog jezika. Neka od problematičnih područja su: silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi, (ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu, hiperkorektnost, neutralizacija kratkih naglasaka (uzlaznog i silaznog), naglasak posuđenica, zanaglasna dužina... U kratkom istraživanju proučavane su izgovorne varijante riječi koje pripadaju tim skupinama, a koje se pojavljuju kod studenata Sveučilišta u Splitu koji su zbog akademskog obrazovanja i mlade životne dobi svakodnevni izloženi standardu u različitim oblicima. Uočeno je da su studenti najbliži četveronaglasnom sustavu te da najviše različitih izgovornih varijanti imaju posuđenice i naglasne dublete. Kao najčešća pogreška uočena je upravo pojava silaznog naglasaka na nepočetnim slogovima riječi. Kod složenica se naglasak pojavio uglavnom na njezinom drugom dijelu, a naglasak se na prednaglasnicu prenio najčešće u glagolskim i zamjeničkim primjerima. Uočeno je i da studenti teže nekom idealnom standardu pa nude i nekoliko izgovornih varijanti podrazumijevajući da je samo jedna točna. Zaključeno je i da mjesto prebivališta može utjecati na govor, ali i da se pogreške pojavljuju i kod studenata kojima je standardni jezik dio struke, kao što su studenti kroatistike.

Ključne riječi: standard, norma, naglasak, govor, studenti

Accents of students at University of Split

Summary

The orthoepic norm is considered one of the weak points of the Croatian standard language. Some problematic areas are the appearance of falling accents at the non-beginning word syllables, (non)transference of falling accents to proclitics, hypercorrectness, the neutralization of short accents (falling and rising), the accent of loanwords, post-accentual length... In short research, pronunciation variants of words belonging to these groups, which appear among students of the University of Split who, due to their academic education and young age, are daily exposed to the standard in various forms. It was noticed that students are closest to the system with four accents and that most different pronunciation variants have loanwords and accented doublets. The most common mistake is the appearance of falling accents on non-beginning syllables of words. In compound words, the emphasis appeared mainly on its second part, and the emphasis on the preposition was transferred most often in verb and pronoun examples. It was also noticed that students strive for an ideal standard, so they also offer several pronunciation variants, assuming only one is correct. It was also concluded that the place of residence can affect speech, but also that errors also occur in students for whom the standard language is part of the profession, such as students of Croatian studies.

Key words: standard, norm, accent, speech, students

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja VALENTINA IVEŠIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce HRVATSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI I POVIJESTI UMJETNOSTI izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 03. 09. 2020.

Potpis

Valentina Ivešić

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

kojom ja VALENTINA IVEŠIĆ, kao autor/ica završnog rada dajem suglasnost Filozofskom fakultetu u Splitu, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom NAGLASAK KOD STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU

koristi na način da ga, u svrhu stavljanja na raspolaganje javnosti, kao cjeloviti tekst ili u skraćenom obliku trajno objavi u javno dostupni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu, Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Splitu te Nacionalne i sveučilišne knjižnice, a sve u skladu sa *Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima* i dobrom akademskom praksom.

Korištenje završnog rada na navedeni način ustupam bez naknade.

Split, 09. 09. 2020.

Potpis

Valentina Ivešić

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni
repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: VALENTINA IVEŠIĆ
Naslov rada: NAGLASAK KOD STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU
Znanstveno područje: HUMANISTIČKE ZNANOSTI
Znanstveno polje: FILOLOGIJA / KROATISTIKA
Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada:

ANITA RUMJIĆ-STOILLOVA, izv. prof. dr. sc.

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

/

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva:

MARIJANA TOMELIĆ ČURLIN, izv. prof. dr. sc. ; KATARINA LOZIĆ KNEŽOVIĆ, izv. prof. dr. sc.

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor autorica predanog završnog diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uredenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
 b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
 c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 9.9.2020.

Potpis studenta/studentice: Valentina Ivešić